

Kalle Rantala

Voittoon ja voimakkaaksi: Valmennuskoulutuksen kehitys Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitossa 1906–1940

Keskeinen vaikuttaja urheilijan kehittämisessä huipputasolle on pätevä valmentaja uran eri vaiheissa. Valmentaja auttaa urheilijaa säätämään harjoittelun kokonaisuutta tasapainoiseksi ja tehokkaaksi kunkin lajin vaatimusten mukaisesti. Eri tutkimuksissa on osoitettu, että oikealla tavalla motivoivan ja harjoittelua optimoivan valmentajan merkitys urheilijan kehitykselle on kriittinen.¹ Valmentajat eivät ilmaannu tyhjästä vaan useimmiten he ovat jonkunlaisen oman urheilutaustan ohella kouluttautuneet niin yhdistysten kursseilla kuin eriasteisilla tasoilla ammatillisessa tai yliopistollisessa koulutuksessa vaikka olisivat urheilijan läheisiä kuten vanhempia.² Osa valmentajista toimii ammattilaisina joko yksilöiden, urheilijatallien tai erilaisten joukkueiden, seurojen tai järjestöjen palkkalistoilla. Suomessa näin on tapahtunut sadan vuoden ajan. Nykyään ammattivalmentajia on noin 1700 ja määrä on kasvussa.³ Ensimmäiset kilpaurheilun ammattivalmentajat palkattiin Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon (SVUL) parantamaan suomalaisten menestydellytyksiä olympiakisoissa ennen ja jälkeen itsenäistymisen vuonna

1918.⁴ Artikkelissa asiaa lähestytään Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton näkökulmasta. Miten valmentajien pätevyyttä ja urheilijoiden omaa ymmärrystä valmentautumisesta on parannettu organisoidusti? Millaista oli suomalainen valmentajakoulutus 1900-luvun alkupuoliskolla? Mitä muutoksia ajanjaksolla tapahtui ja miksi niitä tehtiin?

Lähteenä käytetään keskeisten urheilujärjestöjen SVUL:n ja Suomen Palloliiton (SPL) toimintakertomuksia ja hallinnollisia pöytäkirjoja järjestöjen perustamisesta (1906) Helsingin olympiakisojen 1940 peruuntumiseen saakka. Tutkimus on aineistolähtöistä empiiristä historian-tutkimusta, jossa tulkitaan lähdeaineistoa sisällönanalyysin keinoin, lähilukien ja tutkimuskirjallisuuteen peilaten.⁵ Koska aihe on perustutkimusta, käsitellään ensin yleistä koulutustoimintaan, jonka jälkeen syvennytään lajikohtaisten piirteiden käsittelyyn kolmen keskeisen lajin osalta. Lopuksi tulkitaan ja pohdintaan valmennuskoulutuksen piirteitä kokonaisuutena lajikohtaisten erojen ja ajanjaksolla tapahtuneiden muutosten kannalta. Lajeiksi on valittu ne, joissa Suomi saavutti suurimman menestyksen olympiakisoista: paini, yleisurheilu ja voimistelu. Tutkimusajanjaksolla tapahtunut Suomen itsenäistyminen, sisällissota ja sitä seurannut TUL:n perustaminen muuttivat urheilujärjestökentän ja toivat voimakkaan poliittisen virityksen SVUL:n ja TUL:n välille.⁶ SVUL toimi jaostopainotteisesti 1930-luvun alkuun asti, jonka jälkeen erikoisliittoudistuksen myötä lajivastuut siirtyivät uusille lajiliitoille. SVUL vastasi koulutuksen resursseista myös lajiliittojen perustamisen jälkeen, koska vastasi esimerkiksi valtionapujen jaosta liitoille.

Tutkimuksessa ei tarkastella yliopiston voimistelunopettajakoulutusta ja sen sisältöjä, jotka luonnollisesti loivat teoreettista pohjaa valmennuskäsityksille. Helsingin yliopiston voimistelulaitoksen päätarkoitus oli kouluttaa päteviä voimistelunopettajia. Yliopistokoulutuksen lähtökohta oli siis liikuntakasvatus eikä niinkään urheiluvalmennus. Moni aktiivinen järjestö- ja seuratoimija oli luonnollisesti koulutukseltaan voimistelunopettaja – monet innokkaat urheilijanuorukaiset hakeutuivat yliopiston voimistelulaitokselle, ja vastaavasti voimistelulaitokselta valmistuminen antoi osaamista liikunnan ohjaamiseen ja opetukseen seuroissa ja järjestöissä. Myös SVUL:n johto suositteli voimistelunopettajien käyttämistä ohjaajina esimerkiksi nuorille ja työläisille suunnatuissa tilaisuuksissa.⁷

Urheiluneuvontaa ja liikuntavalistusta

Järjestöjen 1900-luvun alkupuolella tekemällä neuvonta- ja koulutus-toiminnalla oli monta päämäärää, jotka voi jaotella niiden luonteen mukaan. Ensinnä, opastava neuvonta yhdistystoiminnasta, lajien harjoittamisesta, säännöistä ja urheilupaikoista. Toiseksi, kasvatuksellinen koulutus hyvien kansalaisten kehittämiseksi. Ilmapiiri oli vahvasti liikuntaan kannustava – kunnan kansalainen voimisteli ja urheili. Liikunta nähtiin yleisesti terveellisenä, mutta myös tärkeänä maanpuolustuksen ja kansan elinvoiman kannalta. Tätä kasvatus- ja koulutustehtävää toteuttivat erityisesti järjestöjen nuoriso-osastot, mutta se oli myös masojen liikunnan tärkein päämäärä. Kolmanneksi, tavoitteena oli saada parhaat kilpaurheilijat laittamaan itsensä likoon kansakunnan kykyjen osoittamiseksi kansainvälisillä areenoilla, olympialaisissa ja erilaisissa maaotteluissa.⁸

Hannu Itkonen kuvasi väitöskirjassaan järjestöille muodostuneen selvän kontrollitehtävän, minkä takia kiertävät neuvojat kävivät seuroissa juurruttamassa niin järjestön kuin lajien sääntöjä sekä yksinkertaisesti opettamassa lajien suoritus tapoja.⁹ SVUL:ssa pohdittiin heti sen perustamisesta alkaen tapoja edistää suomalaisten ymmärrystä voimistelun ja urheilun merkityksestä esimerkiksi erilaisilla julkaisuilla ja järjestettiin aiheesta jopa kirjoituskilpailu. Lauri Pihkalan tekemään *Urheiluoppaaseen* (1908) suhtauduttiin myönteisesti ja J. P. Müllerin *Mit system* -voimisteluoppaan (1904) suomentamisessa avustettiin Akateemista kirjakauppaa. Julkaisutoiminta oli järkevää, sillä suomalaisten lukutaito oli jo 1800-luvun aikana noussut hyvälle tasolle kirkon antaman opetuksen ja koululaitoksen kehittymisen ansiosta. Jalkatyötä urheiluymmärryksen edistämiseksi tekivät alkuun luottamushenkilöt SVUL:n ensimmäisestä puheenjohtajasta Ivar Wilskmanista alkaen, mutta tätä tapahtui varsin satunnaisesti. Wilskman järjesti ensimmäiset kurssit voimisteluseurojen johtajille jo tammikuussa 1905, mistä SVUL:n säännöllinen kurssitoiminta sai alkunsa. SVUL:n ensimmäinen palkkaa saanut kiertävä urheiluluennoitsija oli Viktor Damm, joka levitti teoreettista ja käytännöllistä urheilu- ja voimisteluosaamista huhtikuussa 1909. Muu satunnainen luentotoiminta pohjautui lähinnä kulukorvauksiin. Luentoja järjestivät itsenäisesti myös voimakkaimmat piirijärjestöt toimialueillaan, ja anoi-

vat luennoitsijoiden paikalliskiertyneiden rahoittamiseksi avustuksia keskushallinnolta.¹⁰

Yleiseen luentotoimintaan ammennettiin lisävirtaa vuonna 1913, kun SVUL perusti oman Olympialaisen valmisteluvaliokunnan (Ovv) ja palkkasi omalta uraltaan ja Yhdysvaltain matkoiltaan vaikutteita saaneen Lauri Pihkalan urheiluneuvojaksi, vaikka oli kaikkea muuta kuin selvää, että rahaa riittäisi palkanmaksuun. Teknisesti Pihkala oli Olympialaisen valmisteluvaliokunnan alaisuudessa, minne pyrittiin palkkaamaan myös painitreenari. Tämä kuvasi Ovv:n voimaa: ammattimainen olympiaurheilun edistäminen oli Tukholman kisojen jälkeen realismia. Olympialainen valmisteluvaliokunta oli Harri Salimäen tulkinnan mukaan merkittävä osa nuoremman sukupolven vallanvaihtoa SVUL:ssa, joka kiteytyi Ivar Wilskmanin luopumiseen puheenjohtajuudesta 1914. Olympialainen valmisteluvaliokunta muodosti suomalaisten uuden sukupolven urheiluvaikuttajien ydinjoukon.¹¹

Pihkalan työ suuntautui valmennuksen sijaan erityisesti urheiluinnotuksen herättämiseen ja liikuntavalistukseen, sillä merkittävä osa hänen työnsä rahoittamiseksi saaduista varoista sisälsi ehtoja tällaisesta. Toisinaan häntä nimitettiin myös urheilukonsulentiksi, sillä tätä pidettiin helpommin lähestyttävänä terminä kuin trenaria. Yhtenä työtehtävänä Pihkala kirjoitti *Koululaisurheilijan oppaan* (1914), jota jaettiin kansa- ja oppikoulujen oppilaille. Seuraavana vuonna Pihkala valmisti koululaisten harjoitusohjevihkosen, jota päätettiin painaa samassa tarkoituksessa 20 000 kappaletta. Koulutoimen ylihallitus kuitenkin ilmoitti, että ei voi Pihkalan tuotetta kouluihin jakaa. Pihkalan palkkaamisella oli myös varjopuolensa, sillä liitto ei pystynyt eikä halunnut maksaa piireille avustuksia omien luennoitsijoiden hankkimiseen, sillä Pihkala oli nyt virallinen kiertävä urheilsaarnamies. Luentojen elävöittämiseksi Pihkalan käyttöön hankittiin taikalyhty eli käytännössä diaprojektorin varhainen muoto. Kiertävän saarnaajan noin sadassa tilaisuudessa oli vuoden aikana noin 15 000 kuulijaa.¹²

Viimeinen merkittävä kansainvälinen kilpailutapahtuma ennen maailmansodan syttymistä oli Malmön Balttilaiset kisat, joihin Suomen joukkue lähti kesällä 1914. Olympialaisten valmisteluvaliokunnassa ajateltiin tarpeelliseksi lähettää joku opintomatkalle tarkkailemaan kisojen kulkua ja Suomen joukkueen kykyä verrattuna muihin. Matkalle lähe-

tettiin olympialaisen komitean avustuksella J. E. Toivonen, kun taas urheiluneuvoja Lauri Pihkala toimi joukkueenjohtajana.¹³

Valtakunnallisen urheilu- ja voimistelujohtajakurssin järjestämistä kehiteltiin ensimmäistä kertaa vuonna 1914. Sen järjestämisen suurimmaksi haasteeksi todettiin varojen hankkiminen, sillä SVUL:n kassassa ei tällaiseen ollut riittävästi rahaa. Valtakunnallinen kurssi arvioitiin erittäin tarpeelliseksi.¹⁴ Rahatilanne ei lopulta ollut este, sillä ensimmäiset varsinaiset urheilun johtajakurssit järjestettiin Lauri Pihkalan johdolla Jyväskylässä kesällä 1914. Rahaa säästyi esimerkiksi siksi, että suunniteltua painitreenaria ei oltu saatu palvelukseen. SVUL:n ohella kurssin järjestämistä tuki Suomen olympialainen komitea. Piireihin jaettiin stipendejä, joilla piirit saivat kustantaa alueeltaan väkeä viikon mittaiselle kurssille. Vastaavat urheilujohtajakurssit järjestettiin Helsingissä ja Jyväskylässä voimistelupainotteisesti seuraavanakin kesänä. Johtajakurssija järjestettiin myös talvella uudenvuoden ympärillä. Pihkala esitti valtakunnallisen suurkurssin laajentamista kolmiviikkoiseksi kesällä 1916.¹⁵

Pihkalan merkittävin valmennuksellinen, tai ennemminkin koulutuksellinen anti oli juuri Jyväskylän vuoden 1914 kurssissa, jossa Pihkala esitti eri lajien urheilutekniikkaa ja harjoitusohjeita. Kurssitoiminnassa iti myös ajatus ”kesäurheiluopistosta.” Hän ajatteli itse olevansa silti parempi puhuja ja innostuksen sytyttäjä kuin käytännön treenari. Pihkalasta väitellyt Salimäki kiteyttääkin, että Suomen yleisurheilun loistavan menestyksen olympiakisoissa 1920 perusta laskettiin Pihkalan ja hänen aputreenarinsa Jaakko Mikkolan ”valmennustyön tai ainakin innostustyön perustalle.” Pihkalan toimet urheiluneuvojana kiihdyttivät urheilun järjestäytymistä eri puolella Suomea ja varmasti innostivat myös laajoja joukkoja urheilemaan.¹⁶

Maailmansodan syttyminen heijastui Suomen alueelle lukuisilla tavoilla kesästä 1914 alkaen, olihan Suomi edelleen osa Venäjää ja venäläistämistoimenpiteitä. Toisen sortokauden toimenpiteet ja jännitys sodan kulusta näkyi esimerkiksi siinä, että seurat eivät saaneet poliisiviranomaisilta lupia järjestää suunniteltuja kilpailujaan. Myös tämä vaikutti SVUL:n taloustilanteeseen, sillä seuroilta ei tullut kilpailujen järjestämismaksuja ja monet kansainvälisiksi tarkoitetut kilpailut muuttuivat paikallisiksi. Pelastukseksi sekä vakuutusyhtiöt että Suomen olympialainen komitea antoivat SVUL:n olympialaiselle valmisteluvaliokunnalle

rahaa toimintaan. Urheiluneuvoja Pihkalalle sotatila aiheutti omat haasteensa ja hän pyysikin palkanalennusta rajoittuneen toiminnan vuoksi syksyllä 1914 samaan aikaan, kun hän muistutti pyhään sotaan valmistautumisen tärkeydestä. Olympialaisen valmisteluvaliokunnan työlle epävarmuutta kertyi siitä, että Suomi menetti oikeuden kilpailla itsenäisenä joukkueena vuoden 1916 kisoissa. Toisaalta myös kisojen järjestäminen näytti jatkuvasti epävarmemmalta ja valiokunta katsoi valistavan työnsä urheilun edistämiseksi tärkeäksi kaikissa tapauksissa. SVUL:n toimitusvaliokunta päätti, että valiokunnan oli syytä jatkaa työtään, mutta sen nimi voitaisiin muuttaa opetusvaliokunnaksi sen toiminnan luonteen mukaisesti.¹⁷

Urheiluneuvojan rinnalle ja peruuntuneen painitreenarin tilalle harkittiin voimisteluneuvojen viran perustamista vuonna 1916. Vakituisten voimisteluneuvojen työnkuvaksi suunniteltiin voimistelujohtajakurssien ja mahdollisten jatkokurssien johtaminen, kiertää neuvojana eri paikkakuntien seurojen luona auttaen kaikissa kysymyksissä sekä massaluentojen pitäminen, voimistelu-seurojen perustaminen. Parhaaksi hakijaksi osoittautui korkea palkkavaatimusta esittänyt Joensuun lyseon lehtori, voimistelunopettaja, Kustaa Emil Levälahti. Asiaa valmistellut olympialaisten valmisteluvaliokunta joutuikin lopulta peruuttamaan viran täyttämisen, koska liiton valtionavun ja kilpailumaksujen pienenemisenkään eivät tukeneet työntekijän palkkaamista. Asia palasi käsittelyyn kesällä 1917, kun Venäjän ote Suomesta alkoi livetä. Levälahti oli edelleen innokkaasti aloittamassa toimintaa, jos vain palkasta päästäisiin sopuun. Lopulta Levälahti ei työtä aloittanut vaan hän siirtyi ensin osa-aikaisesti, ja lopulta kokonaan Suojeluskuntajärjestön palvelukseen. Myöhemmin Levälahti nousi merkittäviin edustuksiin ja tehtäviin esimerkiksi Suomen Olympiakomiteassa ja johtajana Suomen Urheiluopistossa.¹⁸

Pihkalan toiminnan edistämiseksi häntä avustettiin sivuvaunullisen moottoripyörän ostamisessa. Olympialainen valmisteluvaliokunta osti myös pienen elävän kuvan koneen, joka paransi entisestään Pihkalan luentojen innostavaa ilmettä. Toisaalta Pihkala esiintyi terveys-, liikunta- ja urheilupainotteisten tilaisuuksien ohella esimerkiksi suojeluskasvatuskursseilla Tuusulassa. Myös urheilun kansalaistoiminnassa alkoi hiljalleen näkyä yhä enemmän riitaisuutta ja jakautumista poliittisesti eri leireihin, eikä asiaa helpottanut palkatun urheiluneuvojan, Pihkalan,

toiminta joissain riita-asioissa. Itseään Suomen urheiluelämän kehityksen käytännön johtajana, ainakin sen puheenjohtaja Blomqvistin mielestä, pitäneitä olympialaista valmisteluvaliokuntaa hajottivat sisäiset riidat syksystä 1916 alkaen. Syvenevä elintarvikepula ei helpottanut kurssien järjestämistä, vaikka välillä rahaa tuli pyytämättä ja yllätyksenä. Esimerkiksi syksyllä 1916 Uudenmaan lääninhallitus ilmoitti yllättäen, että SVUL:lla on nostamatta 2000 markan kannatusavustus maksuttomien johtajakurssien järjestämiseksi.¹⁹

Urheiluneuvoja Pihkala siirtyi kesällä 1917 suojeluskuntia perustaneen Uuden Metsätoimiston kuriiriksi ja hoiti enää sivutoimisesti ja satunnaisesti urheiluneuvojen tehtäviä. Pihkala arvioi toimitusvaliokunnalle, että luento- ja neuvontatoiminnasta ei ollut hyötyä ulkomaisten olosuhteiden takia. Samaan aikaan valtiopäivillä keskusteltiin liikunta-alan valtionavusta ja useat edustajat kannattivat 50 000 markan (60 540 eur 2018) antamista joko kokonaan liikunnalle ja urheilulle tai jopa pelkästään SVUL:lle. Perspektiiviä antaa se, että liiton valtionapu oli noin 2 000 markkaa (4 717 eur 2018) vain vuotta aiemmin. Lopulta SVUL:lle myönnettiin 5 000 markkaa (6 054 eur 2018), josta lähes puolet budjetoitiin voimisteluneuvontaan, viidesosa urheiluneuvontaan ja luentotoimintaan ja kymmenes kirjallisuuteen. Ongelma oli tosin se, että vuoden 1917 valtionapu maksettiin vasta tammikuussa 1918 ja silloinkin vain kaksi kolmasosaa. Vuodelle 1918 valtionapu oli lopulta 10 000 markkaa (3 547 eur 2018). Liiton tuloista valtionapu muodosti noin kolmasosan riippuen seurojen ja piirien maksujen keräämisestä. Suurin osa kasvaneesta valtionavusta budjetoitiin kursseihin ja neuvontatyöhön, osoittaa koulutuksen olleen korkealla liiton prioriteeteissa.²⁰

Vuodesta 1918 muodostui poikkeuksellinen siirtymävaihe, kun itseinäistyneessä Suomessa syttyi sisällissota, jonka johdosta SVUL erotti järjestöstä seurat ja henkilöt, jotka osallistuivat punaisten puolella kapinaan. SVUL:n toiminta käynnistettiin uudestaan kesällä 1918, ja sille pyrittiin järjestämään huomattavasti aiempaa suurempaa valtionapua eduskunnassa olevien kontaktien, kuten Artur Eklundin ja Heikki Ritavuoren avulla. SVUL:n valtionapu nousikin voimakkaasti vuosikymmenen vaihteessa. Sihteerin palkan ohella sen käyttöä jaettiin tasan kolmeen kokonaisuuteen: neuvojen palkkioihin, piirien neuvontatyöhön

ja kurssien järjestämiseen, Suomen urheilulehden tukemiseen ja propagandakirjallisuuden julkaisemiseen. SVUL piti rahat vahvasti omassa hallussaan ja kohdisti esimerkiksi naisten urheilujohtajakoulutukseen ja tyttöjen urheilutoiminnan edistämiseen 1 000 markkaa vasta kun Suomen Naisten liikuntakasvatusliitto asiasta tiedusteli. Valtion urheilulautakunnan perustamisen myötä valtionavun jaon valvojaksi tuli uusi yhteistyöelin vuonna 1920.²¹

Olympialainen valmisteluvaliokunta jatkoi työtään loppusyksyllä 1918 menetettyään sisällissodan seurauksena muutaman jäsenensä. Toiminnassa mukana olleet jäsenet pohtivat, että olisi järkevää vaihtaa valiokunnan nimi esimerkiksi SVUL:n kasvatusvaliokunnaksi, sillä vanha nimi ei ollut enää vuosiin kuvannut toiminnan sisältöjä. Tälläkin perusteella voi arvioida, että erityisesti Pihkalan tekemä työ oli pääasiassa koulutusta urheilutoiminnan saralla eikä varsinaista valmennusta. Toimitusvaliokunta päätti lopulta lakkauttaa vanhan olympialaisten valmisteluvaliokunnan ja määräsi myöhemmin perustettavaksi uudet voimistelun, yleisurheilun ja painin olympialaisvalmisteluvaliokunnat, joiden tehtäväksi tuli olympiavalmistautumisesta huolehtiminen, edustajien valinta ja harjoitusten valvonta.²²

Lauri Pihkalaa kuvataan usein Suomen ensimmäisenä ammattivalmentajana, mutta täsmällisempi kuvaus olisi varmasti urheilukouluttaja. Näin arvioitiin jälkikäteen myös SVUL:n vuosikokouksessa 1922. ”Herra [Aarne] Lang huomautti, ettei Pihkala varsinaisesti ole toiminut treenarina, vaan matkapuhujana, jossa ominaisuudessa hän oli saanut palkan.”²³ Samaa pohti Salimäki, joka jaotteli Pihkalan ajatukset urheilukonsulentin työstä kolmeen suuntaukseen: urheiluinnostajana toimimiseen, paikallistreenarien kouluttamiseen ja suuren yleisön ja päättäji-en suhtautumisen muuttamiseksi myötämieliseksi urheiluaatteelle.²⁴

Keskitettyä ja hajautettua koulutusta

Pihkalan työlle haluttiin myös jatkoa ja jo talvella 1918–1919 alettiin järjestellä uusien neuvojien palkkaamista.²⁵ Suurin tarve todettiin erityisesti avussa seurojen perustamiseksi. Myös SVUL:n piirien haluttiin aktivoi-

tuvan sekä seurojen perustamisessa että luentotoiminnan organisoinnissa esimerkiksi voimistelunopettajia käyttäen. Jotkut piirit pyysivät ja saivat avustusta tällaiseen toimintaan. SVUL laittoi hakuun kiertävän puhujan toimen syksyllä 1919, mutta yllättäen yhtään hakijaa työlle ei ilmaantunut, vaikka samaan aikaan haussa olleeseen sihteerin toimeen tuli vajaat kymmenen hakemusta. Luennoitsijahakemus julkaistiin *Suomen Urheilulehdessä*, joten se ei jäänyt vain pöytälaatikkoon. Toimeen kysyttiin suoraan esimerkiksi Lauri Pihkalan tuntemaa voimistelunopettajaa Väinö Teivaalaa, joka meni kuitenkin töihin Suojeluskuntien yliesikunnan urheiluosastolle Pihkalan ja Levälahden tapaan. Suojeluskuntajärjestö hyödynsi urheilua ja liikuntaa jäsenmääränsä kasvattamiseen ja sillä oli päätoimisten urheilutarkastajien ja -ohjaajien myötä merkittävät resurssit piiri- ja paikallistason urheilutoiminnan edistämiseen, mistä myös läheisissä väleissä järjestöön ollut SVUL ja sen seurat hyötyivät.²⁶

Yleistä kiertävää luennoitsijaa ei siis löytynyt, mutta sen sijaan olympiamesteyksen tavoittelu edistyi, kun yleisurheilujaosto valitsi Pihkalan apuna urheilujohtajakursseilla toimineen teknikko Jaakko Mikkolan kiertävän luennoitsijan tehtävään. Työhön yhdistettiin aiempaa vahvemmin olympiaehdokkaiden valvonta ja harjoitusten ohjaaminen ja lopulta työ painottui valmennukseen liittyviin varsin monipuolisiin kysymyksiin: harjoitteluun, harjoitusolosuhteisiin, varusteisiin ja välineisiin, taloudellisiin asioihin, hierontaan ja esimerkiksi leirijärjestelyihin. Jos Pihkalan neuvontatyössä valmentamisen ja kouluttamisen sijaan keskeiseksi nousi liikuntavalistus, niin Mikkolalla liikuntavalistuksen ja koulutuksen sijaan aikaa vei koko nykyaikaisen valmentamisen laaja kuva. Mikkolan aikakaudella 1920-luvulla muodostui käsitys siitä, millaista valmennus kokonaisuudessaan on ja millainen on valmentajan työnkuva suomalaisessa urheilun toimintaympäristössä. Tällä kertaa palkkaus ei aiheuttanut haasteita, sillä SVUL sai olympiavalmistautumista varten merkittävän yksityisen testamenttilahjoituksen ja riittävästi valtionapua. Yleisen kiertävän luennoitsijan palkkaus jäi pois SVUL:n johdon asialistalta Mikkolan palkkauksen myötä.²⁷

Olympiakisojen jälkeen SVUL:n johdossa arvioitiin, että treenauksen vastaiseksi järjestämiseksi oli välttämätöntä saada neuvoja kiertämään ympäri maan. Tätä varten rekrytoitiin halukkaita, joille maksettiin päivärahat ja matkakulut. Käytännössä asiaa edisti Kustaa Emil Levälah-

ti, joka järjesti ryhmän sopivia miehiä, joille järjestettiin paripäiväinen kurssi liiton kansliassa. Lopulta viisi miestä lähti puolitoista kuukautta pitkälle kiertueelle eri piirikuntiin. Neuvojille annettiin jaettavaksi kymmenittäin Poikain urheiluopasta. Piirit alkoivat myös järjestää neuvonta- ja liikuntakasvatuskursseja liiton rahoilla, joissa pyrittiin lisäämään paikallista osaamista urheilutoiminnan ja harjoitusten järjestämisessä.²⁸

Urheiluseuroista tuli 1920–30-luvuilla yhä merkittävämpi osa kansalaistoimintaa. Tätä vahvisti yhteiskunnan lisääntyvä tuki liikuntakasvatukselle, jota toteuttivat urheilujärjestöjen ohella esimerkiksi koululaitos ja maanpuolustukselliset järjestöt, kuten Suojeluskuntajärjestö ja Lotta Svärd. Valtio lisäsi lähes jatkuvasti järjestöjen määrärahoja, mutta tuki myös suoraa seuratason toimintaa poistamalla esimerkiksi huviveron urheilu- ja voimistelutilaisuuksista talvella 1920–1921. Liikuntakasvatustyötä edisti merkittävästi myös valtion ja kuntien mutta myös järjestöjen tuki liikuntapaikkarakentamiselle. Jouko Kokkonen kiteytti, että liikuntapaikkarakentamista helpotti merkittävästi erikoisliittojen tekemä neuvontatyö. Suomen Urheiluliitto teetti ja jakoi urheilukenttien piirustuksia. Hiihtoliitto ja Suojeluskuntajärjestö jakoivat neuvoja hyppymäkien rakentamisessa.²⁹

SVUL priorisoi urheilulajit syyskokouksessaan vuonna 1923 siten, että olympialaisten näkökulmasta yleisurheilu oli tärkein, paini toiseksi tärkein ja voimisteluun panostettaisiin rahaan siltä osin kuin sitä jäisi. Toki syyskokoukseen mennessä olympiavalmistelut oli jo aloitettu palkkaamalla kaikkiin lajeihin valmentajia, sillä jokaisessa jaostossa nähtiin tärkeänä voimakas edustus olympiakisoissa. Verrattuna edellisiin olympiakisoihin, oli valmennusaika pidempi ja satsatut rahasummat moninkertaisia. Pelkästään yleisurheilupanostukset kolminkertaistuivat 100 000 markasta (40 000 eur 2018) 350 000 markkaan (114 500 eur 2018).³⁰ Olympiakisojen jälkeen yleisurheilun valta-asema suhteessa muihin lajeihin säilyi. Urheiluneuvontaan suunnattiin varojen SVUL:n valmennusrahastosta kolminkertaisesti suhteessa voimisteluneuvontaan ja painineuvontaan, mutta eri lajit käyttivät rahaa eri painotuksin kurssien järjestämiseen tai esimerkiksi piirineuvojen palkkaamiseen.³¹

Lajikohtaisen kehityksen ohella tapahtui myös merkittävää olosuhdekehitystä, kun urheiluopiston perustaminen eteni 1920-luvun puolivälissä. Ajatus urheilijoiden siirtolasta, eli leirikeskuksesta nousi esille

ensimmäistä kertaa jo 1910-luvun alkupuolella, mutta se ei aiheuttanut toimenpiteitä. SVUL:n taloudellisen voiman kasvaessa asiaan palattiin liikuntakasvatustalon merkeissä vuonna 1917. Erillirahoituksen järjestämiseksi suunniteltiin arpajaisia, ja SVUL saikin lopulta luvan järjestää miljoonan markan (1 211 000 eur 2018) arvoiset arpajaiset vuoden 1919 loppuun mennessä, mikä tarkoitti noin puolen miljoonan markan (noin 600 000 eur 2018) voiton tavoittelua. Varsinaisen järjestämisen SVUL ulkoisti Juusela & Levänen osakeyhtiölle. Sisällissota siirsi arpajaisien järjestämistä eteenpäin, ja lopulta koko hanke kaatui, vaikka vielä vuosina 1919 perustettiin valtion elimissä kaksikin eri komiteaa suunnittelemaan urheiluopistoa. Urheiluopistoasia lojui kuitenkin sekä valtion toimielinten, että SVUL:n suunnitelmissa, ja olympiakisoja ennen pidetyt valmennusleirit osoittivat hyvälle valmennusolosuhteille olevan tarvetta. Urheiluopistoasiaa edistänyt urheiluopistokomitea arvioi mietinnössään, Lauri Pihkalan äänellä, että opisto tulisi antamaan koulutusta ja täydennyskoulutusta voimistelun, urheilun, leikin ja partiolaistoiminnan johtamisessa ja soveltamisessa, se huolehtisi poikien urheilutoiminnasta yhdessä poikaurheilujaoston kanssa, tarjoaisi yliopiston voimistelulaitoksen opiskelijoille käytännön perehdytysmahdollisuuksia ja lisäksi toimisi työssijana olympiavalmentautumiselle. SVUL:n syyskokous oli yksimielinen perustamisen tarpeellisuudesta ja sitä varten perustettiin kannatusosakeyhtiö.³²

Suomen Urheiluopiston perustaminen muutti koulutustoiminnan logiikkaa, kun Urheiluopistosta tuli keskeinen koulutuksen järjestäjä vuonna 1927, aiemman maantieteellisesti hajanaisen koulutuksen rinnalle. Urheiluopisto nähtiin vakinaisen urheiluneuvonnan järjestämisessä erittäin keskeisessä roolissa.³³ Osa kursseista järjestettiin 1920-luvulla Suvannon rannalla Kiviniemessä sijainneessa urheiluopistossa, joka oli Nestor Toivosen merkittävän perinnön yhteydessä SVUL:lle saatu radiumparantola. Kurssikeskusta paranneltiin urheilutarkoituksiin ja se oli käytössä 1920–30-luvun vaihteessa. Urheiluopisto järjesti siellä toimintaa vielä kesällä 1932. Paikkaa ei suunniteltu SVUL:n pysyväksi keskuksiksi, vaan sen myyntiä valmisteltiin alusta alkaen. 1930-luvun puolivälissä Kiviniemi vuokrattiin Puolustusvoimille Vuoksen jääkäripataljoonan aliupseerikoulun käyttöön useammaksi vuodeksi, jonka jälkeen se vuokrattiin ja lopulta myytiin edelleen yksityiselle taholle rakennuksen

palettua. Urheiluopiston toiminta siirtyi vaiheittain Vierumäelle rakennettuun uuteen keskukseseen. SVUL avusti osakeyhtiön pyörittämän Urheiluopiston kurssitoimintaa taloudellisesti. Esimerkiksi vuosina 1929 ja 1930 se antoi opistolle kurssitoimintaa varten 33 000 markkaa (13 140 eur 2018) avustusta, josta opisto käytti kaksi kolmasosaa SVUL:n jäsenille jaetuille kurssistipendeille ja loput itse kurssien järjestelyihin.³⁴

SVUL:n liittokokouksessa 1927 korostettiin voimakkaasti järjestötoiminnan koulutuksen merkitystä. Oppia järjestötoiminnasta tuli välittää sekä lehtiartikkeleiden, kansantajuisen kirjasen kuin kiertävien neuvojien ja varsinaisten toimitsijakurssien avulla. Taustalla oli erityisesti Lauri Pihkalan keväällä virittämä olympialakko. Pihkala alusti SVUL:n päätöksen jättäytyä pois olympiakisoista tarkoituksenaan saada erityisesti valtioneuvosto satsaamaan entistä enemmän kotimaisen liikuntakasvatustoimintaan ja siirtämällä esimerkiksi valtion raha-arpajaisten tuloja liikuntakasvatukseen. Lakko toki peruuntui sekä urheiluväen että yritysten painostuksessa, mutta se antoi entisestään lisäpontta SVUL:n toiminnan tehostamiseen.³⁵

Urheiluopiston johtajaksi valittu ja käytännössä myös liiton kurssi-toiminnan koordinoinnista urheilutarkastajan tittelillä vastannut Akseli Kaskela painotti voimakkaasti sisäisen neuvontatyön tärkeyttä, ja järjesti erityisesti toimitsija-, ja palkintotuomarikursseja koulutustoiminnan laajentuessa yhä enemmän ympärivuotiseksi. Olympiakisojen väli vuosien valmennuksellisia neuvontasatsauksia lisättiin entisestä. Vuonna 1929 valmennusrahostosta otettiin 50 000 markkaa (15 280 eur 2018) suunniteltua enemmän juuri muunkin kuin järjestöllisen neuvontatyön tehostamiseen.³⁶ Halila analysoi SVUL:n piirissä olleen käytännössä kaksi koulutuslinjaa: Pihkalan opetusta urheiluopistoon keskittävä linja ja toisaalta desentralisaation linja, eli piireissä toimivien neuvojien varassa tehtävän koulutuksen linja. SVUL laittoi rajalliset resurssit pääasiassa keskitetyn toiminnan toteutukseen ja käytännössä hajautettua piiritason urheiluneuvontaa teki aktiivisimmin Suojeluskuntajärjestö, jolla oli kymmenkunta piiriesikuntien kolmatta sotilasohjaajaa eli käytännössä urheiluneuvojaa.³⁷

Lähellä paikallistasoa toimineet SVUL:n piirisihteerit arvioivat, että piireissä tuli järjestää entistä enemmän kurssitoimintaa ja tähän myös SVUL:n johdon tuli piirejä velvoittaa. Hyvien kokemusten pohjalta yh-

teistyötä kannatti tehdä esimerkiksi suojeluskuntien kanssa. Yksi kurssien tavoite oli piiri- ja seuraneuvojen kasvattaminen, mihin oli kiinnitetty liian vähän huomiota, tämä kosketti niin yleisurheilua, taitovoimistelua kuin painiakin.³⁸

Vuosina 1924–1929 tapahtui selvä neuvontatyön kehitys, kun palkattujen (ainakin osin) neuvojen ja järjestettyjen liikuntakasvatusaiheisten kurssien määrä lähti kasvuun kaikissa SVUL:n ohjelmassa olleissa lajeissa. Kiertävien neuvojen tehtävä oli käytännöllisen lajineuvonnan ohella uusien seurojen perustaminen. SVUL:ssa laskettiin neuvojen raporttien perusteella, että vuonna 1926 jo lähes 13 000 henkilöä osallistui neuvojen järjestämiin julkisiin neuvonta- luentotilaisuuksiin. Vuonna 1929 vastaava luku oli 55 161, joten muutos oli merkittävä. Näiden ohella eri lajeissa järjestettyihin noin viikon mittaisiin kursseihin osallistui yhteensä yli 500 henkilöä vuonna 1926, eniten yleisurheilun, voimistelun ja painin kursseihin. Vuonna 1929 kursseille osallistui 1 399 henkilöä. Huomattavaa oli, että painikurssien osallistujamäärä oli vuonna 1929 suurempi kuin yleisurheilun tai voimistelun. Kurssien idea oli kasvattaa päteviä seuratoimijoita niin tuomareina, toimitsijoina kuin nevojina.³

Kurssitoiminnassa tapahtui selvä käänne vuosikymmenen vaihteessa, kun eri lajien kurssien määrä kursseille osallistuneiden määrä lähti kasvuun. Taustalla oli sekä Urheiluopiston toiminnan alku, että kurssien lisääntynyt järjestäminen piireissä. Yleisurheilun osalla näkyy erityisesti 1930-luvun jälkipuoliskolla kurssimäärän valtava kasvu, joka johtui monesta tekijästä, kuten Suojeluskuntajärjestön yleisurheilutoiminnan lakauttamisesta ja siitä, että yleisurheilusta vastanneella Suomen Urheiluliitolla oli varaa palkata kolme päätoimista urheiluneuvojaa ja yli kymmenen tilapäistä neuvojaa.⁴⁰ Lajikohtaisia piirteitä käsitellään artikkelissa erikseen. Erikoisliittouudistus siirsi lajijaostot itsenäisiksi erikoisliitoiksi 1930-luvun alussa ja teki SVUL:sta keskusjärjestön, joka jakoi liitoille määrärahat toimintaan. Liittojen oma varainhankinta muodosti noin yhden kolmasosan niiden budjeteista. Yleisurheilu säilyi SVUL:n hierarkiassa selvänä kärkilajina. Erikoisliittouudistuksen jälkeen otettiin käyttöön ensimmäistä kertaa koulutustoiminta -termi entisen neuvontakäsitteen tilalle. Propaganda- ja koulutustoiminta -nimellä kulkenut toiminta-alue käsitti neljäosasta puoleen liittojen menoista. Investoinnit valmennus-

Vuosi	Paini-		Yleis-		Voimisteluku-	
	kurssit	Osallistujat	kurssit	Osallistujat	kurssit	Osallistujat
1925	2	50	1	44	4	77
1926	2	52	5	141	4	116
1927	1	35	1	42	2	28
1928	1	18	2	57	2	44
1929	37	323	4	183	4	134
1930	23	306	3	73	4	65
1931	16	72	15	198	2	33
1932	21	185	14	183	2	29
1933	21	340	32	744	25	516
1934	12	131	26	481	13	201
1935	32	360	64	1995	9	155
1936	18	268	62	2297	5	120
1937	18	253	212	6891	14	336
1938	18	431	274	11120	14	788
1939	21	400	344	12406	12	248

Taulukko. SVUL:n alaiset paini-, yleisurheilu- ja voimistelukurssit 1925–1939. Lähde: SUA, SVUL, toimintakertomukset 1925–1939.

toimintaan olivat suurimpia olympiavuosina ja niitä edeltävinä vuosina, kun muina vuosina painotettiin laajempaa massojen neuvontaa. Lisävaroja valmennus- ja neuvontatoiminnalle järjestettiin esimerkiksi olympiakeräyksillä. Taloudelliset panokset hiihtovalmennukseen nousivat 1930-luvulla painin ja voimistelun rinnalle ja lopulta ohitse. Urheiluliiton voittokulku resursseiltaan suurimpana liittona jatkui kuitenkin selvänä koko 1930-loppupuolen. Yli puolet sen arvioituista menoista suunnattiin kurssi- neuvonta- ja propagandakuluihin esimerkiksi vuonna 1937. Nämä koulutusmenot olivat 141 000 markkaa (50 520 eur 2018), mikä oli enemmän kuin kaikkien muiden SVUL:n jäsenliittojen koulutusmenot yhteensä.⁴¹

SVUL jakoi puolet omistamistaan Urheiluopiston Kannatusosakeyhtiön osakkeista erikoisliitoille samassa suhteessa, kun se oli jakanut

määrärahoja. Tarkoitus oli antaa liitoille välitöntä vaikutusvaltaa Urheilupuiston toimintaan, joka oli merkittävässä roolissa eri lajien kurssi- ja leirikeskusena. Tämä sitoi liitot myös entistä vahvemmin Urheilupuiston käyttäjiksi.⁴²

Ulkomaan opintomatkoja ei juuri kannatettu, ainakaan SVUL:n varoilla tapahtuvana, vaikka ulkomailla kilpaileminen ja maaottelut olivat säännöllisiä ja suomalaisia valmentajia työskenteli etenkin 1930-luvulla ulkomailla ja ulkomaalaisia valmentajia työskenteli Suomessa. Esimerkiksi lehtori Ranne Ronille ei myönnetty Saksaan, Tanskaan, Ruotsiin ja Norjaan tehtävään opintomatkaa varten rahaa vuonna 1934, sillä todettiin, että SVUL:lla ei ollut tarkoitukseen sopivia varoja. Toki Roni oli saanut matkalle tuen Kordelinin rahastosta. Maaottelutoiminta oli kuitenkin aktiivista 1930-luvulla, joten kansainvälisiä vaikutteita omakuttiin lukuisia reittejä.⁴³

Koulutuksen maustaminen teknologialla lisääntyi, kun SVUL osti Martin Qvistiltä hänen ottamansa olympialaisfilmin Los Angelesin kisoista 1932 sekä filmin esittämiskoneen lisälaitteineen. Näitä ryhdyttiin vuokraamaan myös seuroille. Samalla valmisteltiin opetuselokuvien tekemistä eri lajeista Suomi-Filmi O/Y:n tuottamana. Avustusta filmeille haettiin niin opetus- kuin ulkoministeriöistä, joista ensimmäinen myönsi rahaa hankkeelle ja jälkimmäinen suhtautui positiivisesti lähinnä henkisesti hanketta tukien. Suunnitelma lähti paisumaan niin, että neuvoteltiin jo urheilun opetusfilmejä valmistavan yhdistyksen tai yhtiön perustamisesta. Asiaa edistivät esimerkiksi Akseli Kaskela, Johan Wilhelm Rangell ja Lauri Pihkala. Filmejä valmistuikin ensiksi voimistelusta ja pesäpallosta sekä myöhemmin muistakin lajeista.⁴⁴

Uusi toimintamuoto 1930-luvulla oli neuvottelupäivät. Lajikohtaiset kokoontumiset olivat käytännössä seminaareja, joissa alustusten pohjalta pohdittiin erilaisia kysymyksiä niin kilpailuja, sääntöjä kuin harjoittelua koskien, eli aiheita, jotka olivat kulloinkin ajankohtaisia ja tärkeitä tulevan toiminnan suunnittelun kannalta. Päiviä järjestettiin vuosittain eri puolilla Suomea. Neuvottelupäivillä oli tyypillisesti useita kymmeniä osallistujia ja niitä järjestettiin lopulta useimmissa lajeissa vuosittain muutamasta jopa seitsemään kertaan. Osa neuvottelupäivistä pidettiin liittojen vuosikokousten yhteydessä, mikä teki tapahtumista varsin Hel-

sinki-painotteisia. Neuvottelupäiviä voi pitää nykykäsitteistössä laji- tai valmennusseminaareina, jonne pyrittiin saamaan alustajiksi alan parhaita asiantuntijoita. Esimerkiksi voimistelun osalta korostettiin, että neuvottelupäivät olivat korostetusti johtomiesten ja aktiiviurheilijoiden välisiä tapaamisia, vaikka ne järjestettiin monesti vuosikokousten yhteydessä.⁴⁵

Valmentaja- ja neuvojakäsitteiden määrittely nousi SVUL:n asialistalle vuonna 1936. Hiihtoliiton aloitteesta SVUL perusti kolmimiehen toimikunnan (Tanner, Kekkonen ja Calenius) määrittelemään käsitteitä. Toimikunta ei raportoinut missään vaiheessa asiasta liittohallitukselle.⁴⁶ Tarve tarkemmalle määrittelylle osoittaa kuitenkin aikakauden olleen olennainen valmennustermistön kehittymisessä ja tarkentumisessa. Ei ollut ollenkaan selvää, että mikä oli valmentaja ja mikä neuvoja, vai olivatko ne sama asia. Valmentamisen historiaa Iso-Britanniassa tutkinut Day muistuttaakin, että valmentaminen on sosiaalinen konstruktio, jonka takia määrittely siitä kuka on valmentaja ja mitä valmentaja tekee, muuttuu yhteiskunnan muuttuessa.⁴⁷ Sikäli ei ole yllättävää, että 1930-luvun Suomessa ei ollut selvää mitä neuvojat ja valmentajat ovat, sillä valmennuksessa ja koulutuksessa ei ollut vielä perinteitä, vakiintuneita standardoituja sisältöjä saati jäsenneltyä koulutuspolkua.

Vuosikymmenen loppua sävytti olympiakisojen saaminen Suomelle. Huhut Japanin luopumisesta vuoden 1940 kisajärjestelyistä kasvoivat vuoden 1937 aikana. SVUL:ssa haluttiin olla ajan tasalla päätöksestä, sillä olympialaisvalmennuksen järjestämiseksi oli tärkeä tietää missä kisat järjestetään.⁴⁸ Olympialaisten saaminen sai SVUL:n ja TUL:n yhdistämään voimiaan järjestelyjen onnistumiseksi ja menestyksen saavuttamiseksi sekä olympiakisoissa että myöhemmin Helsinkiin kaavailuista työläisolympialaisista. Olympiahengessä seuroja kehoitettiin perustamaan opintokerhoja, joissa opiskeltaisiin urheilua. Opintokerhojen perustokseksi SVUL tilasi Klaus U. Suomelalta teoksen *Kaikkien urheilukirja* (1939), joka kuvasi urheilua kattavasti eri kannoilta. Lisäksi julkaistiin ilmaiseksi opintosuunnitelma, jota kerhoissa voitiin hyödyntää. Valtio myönsi perustetuille kerhoille pieniä avustuksia.⁴⁹

SVUL:n ja liittojen varallisuus koheni merkittävästi SVUL:n talven 1937–1938 arpajaisten myötä. Voittoa kertyi noin 5,2 miljoonaa markkaa (1,8 milj. eur 2018). Valtionapujen kasvun ja arpajaisten voittovarojen

myötä järjestötoimintaa ryhdyttiin tehostamaan entisestään. SVUL sai vuodelle 1938 valtionapua yli 800 000 markkaa (278 400 eur 2018), kun se oli budjetoitunut saatavaksi vain 400 000 markkaa (139 200 eur 2018). Osa arpajaisrahoista sijoitettiin ja osasta tehtiin rahastoja, joiden käyttö korvamerkittiin tiettyyn tarkoitukseen. Esimerkiksi SVUL:n valmennusrahastoon laitettiin huomattavasti lisää rahaa, sillä olympiakisat 1940 motivoivat tekemään urheilumenestyksen eteen aiempaa enemmän sat-sauksia.⁵⁰

Voimistelua opetellen

Voimisteluliike oli Suomessa 1900-luvun alkupuolella jakautunut vahvasti sukupuolen mukaan. Naisvoimisteluliike pysytteli omissa järjestöissään, kun taas olympialaisiin kilpalajina kytkeytynyt miesten telinevoimistelu oli SVUL:n lajikirjossa. SVUL perusteli valtionapuanomuksissaan taloudellisen tuen tärkeyttä heti alkuvuosinaan esimerkiksi voimistelujohtajakurssien järjestämisellä, mutta myös voimistelu- ja urheilukirjallisuuden julkaisemisella, kilpailutapahtumien järjestämisellä ja ulkomaan kilpailumatkojen kustannuksilla. Kysyntää kurssille ja urheiluesitelmöitsijöille oli niin SVUL:n piireissä kuin halua näiden järjestämiseen keskushallinnon puolella. SVUL alkoi myöntää säännöllisiä rahallisia avustuksia johtajakurssien järjestämiseksi vuonna 1909, vaikka aiemminkin oli muutamia pieniä tukia maksettu. Kurseja järjestettiin laajasti eri puolilla maata, alkuun lähinnä eteläisessä Suomessa ja hiljalleen laajentuen Itä-Karjalaan, Kainuuseen ja Pohjois-Pohjanmaalle. Piirien ohella SVUL:n alaisia voimistelukurseja järjesti voimistelupiireissä tunnetut innokkaat henkilöt, kuten Kustaa Emil Levälähti. Tyypillinen avustus kurssien järjestämiseksi oli 400 markkaa (1 599 eur 2018), mutta Helsingin IFK:lle myönnettiin jopa 1000 markkaa (3 998 eur 2018) ruotsinkielisille seuroille suunnattujen kurssien järjestämiseksi vuonna 1911. Kohtuullisen korkeita tukia selitti erityisesti niiden kesto – kurssit kestivät jopa kymmenen päivää.⁵¹

Tukholman olympiakisoja 1912 varten varsinainen voimisteluvalmennus ei juuri kehittynyt. SVUL määräsi nimetyt henkilöt, jotka olivat kokeneita voimistelunopettajia, valvomaan ja opastamaan kilpailuihin

valittujen voimistelijoiden harjoituksia ensin urheilijoiden kotipaikkakunnilla ja ennen kisoja Helsingin yliopiston voimistelulaitoksen tiloissa. Valvoja kiiteltiin panoksesta voimistelijoiden hyväksi ja heille maksettiin kaksinkertaisia päivärahoja sekä matkakulukorvauksia.⁵²

SVUL:n alaisten voimistelujohtajakurssien käyneille ryhdyttiin jakamaan todistuksia kurssien suorittamisesta talvella 1911–12. Näin kurssin käyneet voimistelujohtajat pystyivät konkreettisesti osoittamaan virallista pätevyytymistään voimistelun ohjaamisessa.⁵³ Voimistelujohtajakurssit olivat suoritustavoiltaan kirjavia. Syksyllä 1912 pohdittiin tarvetta järjestää aiheesta mallikurssi, joka standardoisi koulutusta entisestä. Lopulta kurssien järjestämiseen ei ollut varaa antaa piireille enää niin paljon avustusta, kun Lauri Pihkala oli palkattu urheiluneuvojaksi.⁵⁴ Tästä ja maailmansodan aiheuttamasta epävarmuudesta huolimatta joitain kymmenpäiväisiä, laaja-alaisesti voimisteluja ja urheilua koskeneita kursseja järjestettiin esimerkiksi Jyväskylässä ja Turussa vuonna 1914 sekä Suupohjassa vuonna 1915. Pihkala kävi osalla kursseista yhtenä ohjaajista.⁵⁵

Muistokiri Joensuun voimistelujohtajakursselta 1911/12.
Voimistelujohtajakurssi Joensuussa huhtikuussa 1912. Kustaa Emil Levälähti keskivissä kolmas vasemmalta. (Urheilumuseo)

SVUL:ssa jouduttiin tekemään linjavetoja siitä, millaista tukea se pystyi jakamaan. Esimerkiksi vuonna 1915 arvioitiin, että SVUL ei voi antaa Kotkan Innolle 400 markan avustusta voimistelujohtajan palkkaukseen ja sopivan tilan vuokraamiseen, vaan tällainen tukeminen kuului ennemmin Kotkan kunnalle. Sen sijaan samassa kokouksessa myönnettiin rahaa Pohjois-Karjalan piirille urheilu- ja voimistelujohtajakurssin järjestämiseen Joensuussa. Rahaa oli edelleen rajallisesti, sillä esimerkiksi Viipurin piirille ei vastaavaa avustusta myönnetty, mistä Viipurissa pahoitettiin mieli. Kielteinen päätös annettiin myös Kuopion piirille. Myöntämisen nihkeyttä selitti se, että samaan aikaan oli suunnitteilla voimisteluneuvojan viran perustaminen, mitä varten haluttiin säästää rahaa. Kun voimisteluohjaajaa ei lopulta palkattu, jatkettiin tukien myöntämistä muutamille kurseille vuosittain. Naisten urheilu- ja voimistelukasvatusta tuettiin SVUL:ssa pienimuotoisesti 1910-luvulla. Esimerkiksi Anni Collan anoi ja sai SVUL:lta 300 markan (707 eur 2018) apurahaa kaksiviikkoisen naisten voimistelu-, urheilu- ja leikkikurssin järjestämiseksi Joensuussa kesällä 1916. Käytännössä kurssi oli naisvoimistelun johtajakurssi.⁵⁶

Sodan jälkeen urheiluelämä oli lamaantunut eikä voimistelukurseja järjestetty vuonna 1919. Keväällä 1920 Arvo Vartia teki voimisteluohjausmatkan Tampereelle ja Etelä-Saimaan piiri järjesti kymmenpäiväiset voimistelujohtajakurssit. Hieman kitunut voimistelukoulutus herätti voimakasta keskustelua SVUL:n syyskokouksessa vuonna 1922. Muuhun urheiluun nähden voimistelun koettiin olevan huonossa tilassa kautta maan, sillä päteviä voimistelunjohtavia ei ollut saatavissa, vaikka innokkaita miehiä löytyikin. Tähän voimistelujaosto totesi vastineena, että liiton varoilla on joka vuosi järjestetty muutamia kurseja eri piireissä ja niin aiottiin tehdä jatkossakin.⁵⁷

SVUL palkkasi voimisteluneuvojaksi saksalaisen Rudolf Kobsin olympialaisia varten vuonna 1924 kahden kuukauden ajaksi. SVUL:n liittohallinto oli toki sitä mieltä, että Pariisiin ei kannata lähettää kovin suurta voimistelujoukkuetta, vaan ennemmin muutama stipendiaatti opintomatkalle voimistelukilpailuihin. Alkuperäisenä olympialaisen komitean ajatuksena oli lähettää kilpavoimistelijoiden ohella myös näytösjoukkue. Näin rahavaroja voitaisiin käyttää tehokkaammin kuin vain kalliisiin matkakuluihin. Suomen olympialainen komitea oli kuitenkin

jo aiemmin perunut näytösjoukkueen matkan ja kahdeksan hengen kilpajoukkuetta se ei kutistanut. Menestystä voimistelijat eivät saavuttaneet, mikä korosti tarvetta tehostaa voimisteluneuvontaa.⁵⁸

Kisojen jälkeen Hugo Koivuniemi ja Huugo Mattila palkattiin voimisteluneuvojiksi. Neuvojen työ tarkoitti seuroissa kiertämistä, esitelmää ja käytännön harjoitusten pitämistä voimisteluosaamisen kehittämiseksi. Merkittävä vaikutus voimisteluosaamiseen oli Voimistelujuhllilla ja Suurkisoilla, joita varten valmistauduttiin erityisesti määrääjän työskennelleiden piirineuvojen avulla. Piirineuvojen tilaisuudet tavoittivat kymmeniä tuhansia harrastajia 1920–30-luvun vaihteessa, mikä kuvasi hyvin voimistelun merkitystä suomalaisessa liikuntakulttuurissa. Kotivoimistelu lukeutui käytännössä kaikkien lajien oheisharjoitteluun ja suurtapahtumien massanäytökset koettiin keskeisenä osana voimistelukulttuuria. Edellisestä johtuen voimisteluneuvojen määrä kasvoi vuonna 1927. Vuoden alkupuoliskon töissä olleet seitsemän neuvojaa kiersivät alueillaan iskostamassa voimistelujuhlien ohjelmaa voimisteliijoille ja opettamassa seuraneuvoja voimisteluharjoitusten johtamiseen. Osa-aikaisten neuvojen määrä pysyi samana seuraavan vuoden, mutta nousi jo kahdeksaantoista vuonna 1929.⁵⁹

Voimistelun koulutus laajentui kaikin tavoin 1920-luvun puolivälissä. Voimistelujohtajakurssien ohella järjestettiin tuomarikursseja ja parhaiden kilpavoimistelijoiden harjoituskursseja eli valmennusleirejä. Lisäksi voimistelujaosto järjesti Kangasalla ensimmäisen pitkän, kuukauden mittaisen johtajaleirin, joka tarjosi monipuolisen kattauksen voimistelun teoriaa ja historiaa, ihmisen anatomiaa ja fysiologiaa, hygieniaopetusta sekä oheistoimintana pesäpalloa ja yleisurheilua. Kurssi oli merkittävältä osin suunnattu opettajille. Leiriläisille järjestetyn jatkokurssin 55 osallistujasta peräti 33 oli kansakoulunopettajia.⁶⁰ Voimistelu nähtiin laajasti yleishyödyllisenä liikuntamuotona, jota opetettiin niin kouluissa kuin eri lajien kursseilla.

Olympiavalmennusta ajatellen voimistelujaos kustansi aktiivivoimisteliijoita valmennettavaksi Urheiluopistolle jo olympiakisoja edeltävinä vuosina kesäajaksi vuodesta 1927 alkaen. Taustalla oli käytännölliset syyt – yleensä juuri kesäaikana seurojen voimistelutoiminta oli tauolla, joten harjoittelun jatkuvuuteen oli satsattava lisää. Kuitenkin vasta 1930-luvun alussa ryhdyttiin miettimään tarkemmin, miten parhaiden

telinevoimistelijoiden valmennusta voitaisiin laajemmin edistää. Piirineuvontatyö keskittyi massoihin, mutta myös aktiivikilpailijoita tuli auttaa. Voimistelujaos aktivoikin painijaoston tapaan parhaita voimistelijoita järjestämään paikallisia tilaisuuksia, joissa he jakoivat oppejaan muille aktiiveille ja 1930-luvun puolivälissä myös leirien määrä alkoi lisääntyä. Motivaationa valmennuksen laajentamiselle toimi menestyksen tavoitelu kansainvälisissä kilpailuissa. Suomi saavutti huippumenestystä yleisurheilussa ja painissa, mutta myös voimistelussa nähtiin potentiaalia mitaleille. Lisäsatsaukset toivat tulosta ja Suomi voitti Los Angelesissa 1932 joukkueitalin lisäksi neljä henkilökohtaista mitalia, kun vuonna 1928 oli tyytyminen vain yhteen.⁶¹

SVUL:n voimistelukurssseja oli 2–4 vuodessa, joista suurin osa oli erityisesti opettajia palvelleita johtajakurssseja. Vuodesta 1933 kurssien määrä ja osallistujamäärä moninkertaistuvat. Käytännössä joitain satoja voimistelijoita kävi vuoden aikana järjestön kursseilla. SVUL:n tyypillinen avustus kurssien järjestämiselle oli 1 000–2 000 markkaa (300–600 eur 2018).⁶² Kurssilla voitiin hyödyntää myös uutta tekniikkaa, kun SVUL hankki filmikoneen ja kustansi Voimisteluliiton teettämän kaitafilmielokuvan ”Suomalaista voimistelua”, joka toimi sekä kurssimateriaalina että propagandaelokuvana.⁶³

Poikkeuksellisen suuren koulutuspanostuksen Voimisteluliitto teki vuoden 1938 Voimistelujuhlaa varten. Voimisteluliitto anoi suoraan opetusministeriöstä avustusta raha-arpajaisten tuotoista, mikä aiheutti mielipahaa SVUL:n keskuudessa. Asia saatiin kuitenkin sovittua niin, että voimistelulle annettu 50 000 markan (18 810 eur 2018) erillisavustus ei vähentänyt normaalia SVUL:n avustust määrää, jolloin myös SVUL:n johto pystyi puoltamaan hakemusta.⁶⁴

Yleisurheillen

Edellä kattavasti käsitellyn Lauri Pihkalan työn suuntauduttua pääasias-
sa yleisurheilun sijaan yleiseen urheiluvalistukseen saivat yleisurheilijat
ensimmäisen varsinaisen olympiatreenarinsa vuoden 1920 olympiakiso-
ja varten. Jaakko Mikkola organisoivat valmennustoiminnan ja urheilijoi-

den tuen, mutta kiersi myös maata tapaamassa potentiaalisia olympiaurheilijoita ja jakamassa oppejaan paikallistasolla. Olympiavalmentajien työ keskittyi menestyspotentiaalisten urheilijoiden koulumiseen ja heidän olosuhteidensa järjestelyihin vuosina 1920–28 aina kisat kerrallaan. Varsinainen koulutustoiminta ei ollut osa keskeinen osa heidän työtään, vaikka maakuntien kierroksilla heidän oppinsa väistämättä myös levisivät koulutuksenomaisesti. Lisäksi neuvot Jaakko Mikkola ja Hugo Lahtinen julkaisivat oppejaan esimerkiksi Suomen Urheilulehden sivuilla ja molemmat kirjoittivat kirjat Mikkola *Rata- ja kenttäurheilun käsikirjan* (1923) ja Lahtinen *Urheilutaidon* (1927), josta tehtiin useampikin uudistettu painos (1929 ja 1937).⁶⁵

Yleisurheilun koulutustoiminta keskittyi erityisesti palkintotuomarikursseihin 1920-luvun puoliväliin saakka. Tuomas Hauhia kiersi maata urheiluneuvojana vuodet 1921–24 samaan tapaan kuin Lauri Pihkala sotaa edeltäneenä aikana. Neuvontatoiminta kehittyi voimakkaasti 1920-luvun puolivälissä, kun SVUL palkkasi kesäkaudelle lisää piirineuvoja pientä korvausta vastaan, ja toisaalta varakkaimmat piirit, kuten Viipurin piiri, pystyivät palkkaamaan omia kiertäviä neuvojaan tietysti liiton avustuksia anoen. Lisäksi Kangasalla järjestettiin neljäkymmentä osallistujaa vetänyt neuvontakurssi, joka sisälsi kaikkien lajien käytännön tekniikkaopetusta sekä teoriaa seura- ja järjestötoiminnasta. Suomen Urheilupuiston käynnistämisen jälkeen vuonna 1927 alkoivat myös yleisurheilun johtajakurssit. Opisto jakoi urheilun teoreettista oppia, mutta myös käytännön opetusta eri lajeissa.⁶⁶

Yleisurheilun neuvonta koki mullistuksen vuonna 1929, kun Urheiluliitto palkkasi peräti 22 miestä yhdestä kolmeen kuukauteen mittaisiksi ajoiksi neuvojiksi. Verrattuna aiempaan käytännössä yhden vakituisen olympialaisiin liittyneen neuvojan aikakauteen, antoi tämä maantieteellisesti aivan erilaajuisen massoja tavoittavan neuvontaverkoston, vaikka se olikin väliaikainen.⁶⁷ Koulutustoiminta kasvoi vielä, kun SUL palkkasi kolme päätoimista urheiluneuvojaa vuodesta 1930. Hugo Lahtinen, Paavo Karikko ja Armas Wahlsted (myöh. Valste) olivat päävastuussa eri kaupungeissa tapahtuneesta koulutuksesta ja urheiluneuvojakurseista, mutta heidän ohella järjestö kiinnitti edelleen yli kaksikymmentä väliaikaista piirineuvojaa tehostamaan oman alueensa neuvontaa seuratasolla. Suurin osa näistä oli koulutukseltaan voimistelunopettajia tai Yliopiston

Kokoneet urheilijat ovat olleet usein kurssien apuohjaajina. Matti Järvinen neuvoo keihäänheiton tekniikkaa Vierumäellä 1950-luvun alussa. (Urheilumuseo)

voimistelulaitoksen oppilaita, joten he edustivat teoreettiselta osaamiseltaan ajantasaisinta ja koulutukseltaan korkeinta tietämystä, mitä oli saatavilla Suomesta. Kouluttamisen valtakunnallinen organisointi tarkoitti tapahtumamäärien selvää kasvua, ja yleisurheilu erottautui muista lajeista aivan omalle tasolleen organisoidun koulutustoiminnan mittakaavassa. Piirineuvojat järjestivät kesäajalla tahollaan satoja tilaisuuksia, joissa osallistujat saivat oppia niin suoritustekniikoista, harjoittelusta kuin yleisesti urheilijan elämästä. Piirineuvojien merkitystä voi pitää erittäin oleellisena valmennustietouden ja -innon lisäämisessä eri puolilla Suomea.⁶⁸

Merkittävä askel valmentajakoulutuksen kehityksessä oli ensimmäisen varsinaisen urheiluvallmentajakurssin järjestäminen Nokiolla heinäkuussa 1933. Urheiluliiton järjestämälle kolmiviikkoiselle yleisurheilukurssille valittiin kuudestakymmenestä hakijasta 21, joista suurin osa oli käynyt useampiakin liiton urheilukursseja ja toimineet neuvojina piireissä ja seuroissa. Paavo Karikon johtamalla kurssilla syvennyttiin eri lajien urheilutekniikkaan, jonka opettamista harjoiteltiin käytännössä, kun kurssin toisella viikolla paikalle tuli aktiiviurheilijoita harjoitusryhmäksi. Valmentajakursseista ei tullut säännöllisiä vielä 1930-luvulla.⁶⁹

Sukupuolinen tasa-arvo lisääntyi hieman vuonna 1935, kun SUL järjesti ensimmäiset naisille suunnatut neuvonta- ja valmennuskurssit yleisurheilussa ja esimerkiksi vuonna 1936 olympiakisoissa yleisurheilijana kilpaillut Irja Lipasti alkoi edistää naisten yleisurheiluvaimennusta. SVUL:n johtajien varsin jyrkkä suhtautuminen naisten urheiluun 1920–30-luvuilla taittui hiljalleen, ja jotkut vankat vaikuttajat, kuten Martti Jukola muuttivat mielensä asian suhteen. Urheiluliitto järjesti myös suuren suosion saaneita naisten suunnistuskursseja Vierumäellä pian sen jälkeen, kun suunnistaminen oli otettu liiton lajikirjoon vuonna 1935.⁷⁰

Teoreettinen tietous sekä lajien opettamisesta että käytännön suorittamisesta levisi voimakkaasti 1930-luvulla. Kurssimäärät moninkertaistuivat ja yleisurheilukurssien osallistujamäärä ylitti vuonna 1938 jo kymmenen tuhannen rajan ja ne kiinnostivat ulkomaita myöten. Käytännössä Urheiluliitto muodosti kurssitoiminnassa portaittaisen tason vuodesta 1935 alkaen, kun pidempiaikaisille neuvojakursseille osallistujien saaminen oli osoittautunut hankalaksi. Kurssitoiminta jaettiin vuonna 1935 neljän päivän mittaisiin paikalliskursseihin ja viikon mittaisiin piirikursseihin. Kurssien vetäjien yhteinen linja muodostettiin Armas Valsteen vetämillä neuvottelupäivillä. Yksi selittävä tekijä 1930-luvulla tapahtuneessa kurssi- ja neuvontatoiminnan kasvussa oli suojelekuntien luopuminen yleisurheilusta virallisesti vuonna 1935. Tämä motivoi jatkuvasti yhä paremmilla talousresursseilla toiminutta Suomen Urheiluliittoa lisäämään vaikutustaan entisestä. Vuosikymmenen lopulla kurssien osallistujamääriä lisäsi monet tekijät. Olympialaisten saaminen vuodelle 1940 kiihdytti valmennuksellista koulutustoimintaa kaikissa olympialajeissa vuosina 1938–39 jo valmiiksi yleisurheilusta valtaisan menestyksen takia innostuneen kansan parissa. SUL ja SVUL olivat tiiviissä yhteistyössä armeijan ja suojelekuntien kanssa ja järjestivät näiden erilaisille osastoille ja ryhmille liikuntakoulutusta sekä paikallistasolla että esimerkiksi Urheiluopistolla Vierumäellä. Osa liittoon kuuluttamattomien yhdistysten koulutuksesta tehtiin kaiken lisäksi SVUL:n jakamalla varoilla, joten yhteyttä voi kuvata erittäinkin tiiviiksi.⁷¹

Suomen Urheiluliiton voiman korostumista kuvasi, että vuonna 1940 talvisodan jälkeen se ilmoitti olevansa valmis palkkaamaan 8-10 alueelle oman piiritoimitsijaneuvojan, jolloin se ei vaivaisi SVUL:n piirisihteerejä

asioissaan. SUL näytti 1920–30-lukujen aikana kerryttämäänsä voimaa samalla, kun SVUL suunnitteli mahdollista piirisihteerien vakinaistamista. Muilla liitoilla ei ollut mahdollisuutta vastaaviin panostuksiin.⁷²

Painiskellen

SVUL:n johdon mielestä Suomen tuli olla edustettuna erityisen hyvin painissa Tukholman olympialaisissa. Tästä johtuen yritettiin saada palkattua painija Iivari Tuomisto painijoiden opettajaksi syksystä 1911 olympialaisiin saakka.⁷³ Tuomistoa ei saatu palkattua Suomeen, mutta ajatus painitreenarin tarpeesta eli kisojen jälkeenkin. Olympialainen valmisteluvaliokunta pyrki palkkaamaan painitreenarin, mutta aktiivipainijoiden suhtautuminen treenarin palkkaamiseen oli epäilevää. Monien mielestä ei tarvittu ainakaan teoreettista osaajaa, vaan treenarin tuli ennemmin olla esimerkkiä näyttämään kykenevä huippupainija. Kiertäväksi painitreenariksi tai -neuvojaksi valikoitui lopulta ammattipainija, joka ei lopulta työtään päässyt aloittamaan. Painineuvonta ei käytännössä edennyt 1910-luvulla, mutta teoreettinen tietous tuli yhä paremmin saataville Urho Aaltosen *Painitaito*-teoksen (1913) myötä. Aaltosen 242-sivuista kirjaa keuhuttiin aina maailman parhaaksi painin oppikirjaksi. Aiemmin oltiin Carl Allénin selvästi suppeamman *Käsikirja painissa ja atleetikassa* -kirjan (1904) varassa.⁷⁴

Painin neuvontatoiminnasta vastasi itsenäistymisen jälkeen 1920-luvun ajan päätoiminen olympiavalmentaja Armas Laitinen, tosin aina yhden jakson kerrallaan. Hänet palkattiin kaikkia vuosikymmenen olympiakisoja ajatellen koulimaan Suomen laajasta painijakatraasta menestysjoukko. Työ ei rajoittunut vain olympiavuosiin vaan se alkoi laajentua 1920-luvun puolivälistä alkaen myös muihin vuosiin. Laitinen vietti sata päivää seurakäynneillä eri puolella maata esimerkiksi vuonna 1925. Laitinen turhautui rankkaan matkustelutyöhön ja vuonna 1926 ei painineuvojaa enää ollut. Painijaosto arvioi, että ei sellaista kannata kiinnittääkään, mieluummin rahat olisi käytetty painimattoihin ja hieronta-avustuksiin. SVUL:n johto kielsi tällaisen ja määräsi neuvonnasta säästytävät rahat siirrettäväksi seuraavalle vuodelle. Olympiakiso-

jen 1928 lähestyessä Laitinen palkattiin osin vastentahtoisesti uudelleen painitaitoa levittämään ja valmennusleiriä järjestämään. Olympiakisojen jälkeen painijaoston mieli muuttui, sillä suomalaisen painin taso todettiin huomattavan heikosti, vaikka olympiakisoista voitettiin kahdeksan mitalia. SVUL palkkasi Robert Oksan painineuvojaksi ja alkoi järjestää paina koskevia neuvontatilaisuuksia jälleen yhä enemmän. Piirisihteereitä kehoitettiin tiedottamaan painineuvojan kiertueista mahdollisimman tehokkaasti. Vuonna 1929 SVUL:n painijaosto järjestikin jo yhteensä 949 tilaisuutta, joissa oli 2 865 osallistujaa. Tilaisuudet olivat pääasiassa pienimuotoisia ja paikalla olivat seurojen painista kiinnostuneimmat jäsenet.⁷⁵

SVUL:n painijaosto kokeili uutta toimintatapaa vuonna 1930, jolloin päätoimisena neuvojana toimineen Robert Oksan ohella se palkkasi kaksi menestynyttä painijaa tekemään piirissään neuvontaa noin kuukauden ajaksi. Toiminta todettiin hyväksi ja sitä jatkettiin. Amatöörivalmentajat järjestivät vuonna 1931 jo 57 tilaisuutta, joissa oli 2 138 osallistujaa, tilaisuuksien luonne oli siis muuttunut selvästi aiempaa suuremmiksi, todennäköisesti siksi, että painin olympiavoittajat keräsivät tilaisuuksiinsa huomattavasti enemmän väkeä kuin Oksa oli kerännyt.⁷⁶

Painijaosto ei voinut 1930-luvun puolivälissä palkata päätoimisia valmentajia resurssien vähyyden vuoksi vaan se satsasi edelleen menestyneiden painijoiden tekemään amatöörivalmennukseen ja käytännössä vapaaehtoisien ja kokemattomien piirineuvojien tekemään ohjaustoimintaan. Kurssit olivat lähinnä tuomarikursseja. Piirineuvojien tilaisuuksissa kävi 5 882 osallistujaa vuonna 1932 ja peräti 8 270 kolmea vuotta myöhemmin, kun liitto oli sopinut 12 henkilön kanssa neuvontatyön hoitamisesta amatööripohjalta. Käytännössä amatöörineuvoja-termin taustalla oli se, että liitto käytti valmentajina huippupainijoita, joista osa kilpaili edelleen. Heille ei saanut virallisesti maksaa merkittävää korvausta työstä, sillä se olisi tarkoittanut amatöörioikeuden menettämistä. Maaottelu- ja arvokisapainijoille lähetettiin runsaasti ohjekirjeitä ja lisäksi varsinaisesta huippujen valmennuksesta vastasivat olympianeuvoja August Jokisen ohella menestyneet painijat Eino Leino ja Emil Väre. Käytännössä painivalmennus muuttui siis 1920-luvun olympiavuosien satsauksista laajemmaksi aktiivipainijoiden hoitamaksi valmennus- ja koulutustyöksi omilla alueillaan, mutta koulutus painottui selkeästi ko-

kemus pohjaiseen opetukseen ja mallisuoritusten näyttämiseen. 1910-luvulta asti heijastunut käytännön kokemusasiantuntijuus oli painijoiden piirissä arvostettua läpi tutkitun ajanjakson.⁷⁷

Painin valmennuskoulutus osoitti piristymisen merkkejä 1930-luvun loppupuolella, kun osa kursseista, erityisesti Vierumäellä ja Helsingissä oli yhdistettyjä neuvoja- ja tuomarikursseja. Euroopan mestaruuskilpailuiden ja lähestyvien Helsingin vuoden 1940 olympiakisojen takia liitolle kiinnitettiin päätoiminen kreikkalais-roomalaisen painin valmentaja vuonna 1938 ja loppuvuodesta rekrytoitiin myös vapaapainivalmentaja. Lisäksi apua saatiin Italian painivalmentaja Onni Sireniukselta, joka oleskeli välillä Helsingissä. Kurssitoiminta oli tuomarikoulutuspainotteista, joten laajempi valmennusosaamisen kehitys tapahtui pääasiassa valmentajien kiertävän neuvontatoiminnan avulla aina syksyyn 1939 saakka.⁷⁸

Pohdinta

Yleisurheilu hyötyi resurssien kasvusta kaikista eniten. Valtioapu jaettiin erityisesti 1930-luvulla vakiintuneilla prosenttiosuuksilla, mikä johti siihen, että valtionavun kasvu konkretisoitui selvästi suurimpana markkamääränä Urheiluliiton tilillä, mikä ruokki entisestään toiminnan laajentumista ja sen laadun parantumista. SVUL:n valmennuskoulutus oli Urheiluopiston perustamiseen ja 1920–30-lukujen vaihteeseen saakka ollut varsin satunnaista ja hajanaista. 1910-luvulla Lauri Pihkalan toimiessa urheiluneuvojana kääntyi koulutus- ja valmennustoiminta agitatioksi, kun 1920-luvulla vastaavaa tehtävää hoitaneet Jaakko Mikkola ja Hugo Lahtinen satsasivat kouluttamisen sijaan valmennukseen liittyviin asioihin, vaikka heidän järjestämät neuvontatilaisuudet varmasti kehittivät osaamista eri puolella.

Kaikista säännöllisintä ja johdonmukaisinta koulutustoiminta oli voimistelussa, jossa järjestettiin sisällissodan aikaa lukuun ottamatta jatkuvasti muutama voimistelujohtajakurssi vuodessa eri puolilla Suomea. Toisaalta voimistelujohtajakurssit olivat sisällöltään perinteiseen joukkovoimisteluun liittyvää ohjausoppia eivätkä kansainvälisessä kilpaurheilussa 1920-luvulla vallan ottaneeseen telinevoimisteluun liittyvää val-

mennusoppia. Tätä osoittaa myös suomalaisten voimistelijoiden varsin heikko olympiamenestys. Vuonna 1924 ei minkäänlaisia saavutuksia ja vuonna 1928 huippuyksilö Heikki Savolaisen yksittäinen pronssimitali. Varsinainen voimisteluvalmennus kehittyikin muiden lajien rinnalla 1920-luvulla kansainvälisen kilpaurheilumenestyksen tavoittelun aikakaudella.

Käytännössä eri lajien harjoitteluun liittyvä oppi levisi neuvontatoiminnan kautta, jota harjoitettiin jokaisessa tutkitussa lajissa. Osassa lajeista palkattiin neuvoja määräaikaisesti, mutta käytännössä suurin neuvontatoiminta tapahtui pienillä korvauksilla piiri- ja paikallisaktiivien tekemän työn johdosta. Tämä toi luontaista kirjavuutta neuvonnan sisältöihin, sillä ei ollut olemassa yhteistä kaavaa järjestää tilaisuuksia, puhumattakaan yhteisestä teoreettisesta sisällöstä, vaikka eri lajeissa muutamia kirjoja olikin julkaistu. Valmennuskoulutuksen kannalta merkittävimpanä murroskautena voidaan pitää 1920–30-lukujen vaihdetta, jolloin Urheiluopisto otti merkittävää ja kasvavaa roolia kurssien ja leirien järjestelyissä ja SVUL:n alaisissa lajeissa aloitettiin neuvottelupäiväkäytäntö. Neuvottelupäivät toivat säännöllisesti alan vaikuttajia yhteen, jolloin voitiin keskustella ja yhtenäistää käsityksiä urheiluun liittyvistä asioista, kuten neuvontatoiminnan ja kurssitoiminnan sisällöistä. Urheiluopisto taas konkretisoi keskittämisajattelun vastavoimana alueellisesti hajaantuneelle ja varsin pistemäiselle koulutustoiminnalle.

Käytännössä 1930-luvulla otettiin käyttöön laajamittaisemmin kaksi keskeistä käsitettä: koulutus ja neuvonta. Urheilujärjestöt omaksuivat koulutusajattelun vasta 1930-luvulla. Neuvominen muuttui yhä selkeämmin koulutukseksi. Urheilujärjestöt alkoivat muuttaa kurssi- ja neuvontatoimintaansa aiempaa jäsennellymmäksi, jolloin siihen pystyttiin liittämään asteittain etenevän koulutuksen käsite. Etenkin yleisurheilussa koulutus organisoitui loogisesti eteneväksi koulutuspoluksi 1930-luvun puolivälissä, kun määriteltiin selkeästi paikalliskurssin ja piirikurssin laajuudet ja toisaalta aloitettiin satunnaiset korkeimman tason urheiluvalmentajakurssit.

Painamattomat lähteet

Suomen Urheiluarkisto (SUA)

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton arkisto

Hallinnolliset pöytäkirjat 1906–1940

Vuosikertomukset 1906–1940

Painetut lähteet

- Baker, J., Horton, S, Robertson-Wilson J. & Wall, M. 2003. Nurturing Sport Expertise: Factors Influencing the Development of Elite Athlete. *Journal of Sports Science & Medicine* (1): 1–9 2003.
- Day, D. & Carpenter, T. 2016. *A History of Sports Coaching in Britain. Overcoming amateurism*. Routledge Research in Sports Coaching. Oxfordshire.
- Haliila, A. & Sirmeikkö, P. 1960. *Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto SVUL 1900–1960* (toim. Kallio Kotkas). Vammala.
- Ilmanen, K. & Voutilainen, T. 1983. *Jumpasta tiedekunnaksi: suomalainen voimistelunopettajakoulutus 100 vuotta, 1882–1982*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu- ja 84.
- Itkonen, H. 1996. *Kenttien kutsu. Tutkimus liikuntakulttuurin muutoksesta*. Väitöskirja. Joensuun yliopisto. Gaudeamus.
- Kalela, J. 2000. *Historiantutkimus ja historia*. Gaudeamus.
- Kokkonen, J. 2008. *Kansakunta kilpasilla. Urheilu nationalismiin kanavana ja lähteenä Suomessa 1900–1952*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Bibliotheca historica 119. Helsinki.
- Kokkonen, J. 2015. *Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat*. Suomen urheilumuseosäätiön tutkimuksia nro 3. Suomen Urheilumuseosäätiö.
- Kulha, K. K. 2005. Levälahti, Kustaa Eemil. Teoksessa *Suomen Kansallisbiografia* 6. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Studia Biographica 3:6. Helsinki.
- Nättinen, N. & Romo, A. 2010. Suomalaisten valmentajien koulutuspolut. Kartoitus suomalaisten valmentajien ja ohjaajien koulutustaustasta, valmennusuran tavoitteista ja valmennettavien urheilijoiden tasosta. Opinnäytetyö. Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma, Lahden Ammattikorkeakoulu.
- Pensgaard, A. M. & Roberts, G. C. 2002. Elite athletes' experiences of the motivational climate: The coach matters. *Scandinavian journal of Medicine & Science in sports* 12 (1).

- Puska, M., Lämsä, J. & Potinkara, P. 2017. *Valmentaminen ammattina Suomessa*. Kihun julkaisusarja nro 53, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. Jyväskylä.
- Rantala, K. 2014. Painin ja yleisurheilun ammattivalmentajat Suomessa ennen toista maailmansotaa. *Liikunta & Tiede* 51 (6), 34–40.
- Rantala, K. 2016. *Orienteerausta ja oijustusta – suunnistuksen varhaisvaiheet Suomessa 1900–1945*. Suomen Suunnistusliitto.
- Rantala, K. 2017. Jaakko Mikkola ammattivalmentajana 1924. *Kasvatus & aika* 2/2017.
- Salimäki, H. 2000. *Isänmaan ja urheilu-uskon mies. Lauri Pihkala modernin urheiluaatteen esitaistelijana*. Väitöskirja. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Bibliotheca Historica 62. Helsinki.
- Vasara, E. 1997. *Valkoisen Suomen urheilevat soturit. Suojeluskuntajärjestön urheilu- ja kasvatus toiminta vuosina 1918–1939*. Suomen Historiallinen Seura. Helsinki.

Viitteet

- 1 Esim. Baker et al. 2003; Pensgaard & Roberts 2002.
- 2 Esim. Nättinen & Romo 2010.
- 3 Puska, Lämsä & Potinkara 2017.
- 4 Rantala 2014; Rantala 2017.
- 5 Esim. Kalela 2000.
- 6 Esim. Kokkonen 2008, 91–95.
- 7 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 1.2.1909; Ilmanen & Voutilainen 1983.
- 8 Kokkonen 2015, 71–72, 81, 111–112.
- 9 Itkonen 1996, 28.
- 10 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 13.2.1908; 18.3.1908; 20.11.1908; 4.12.1908; 18.1.1909; 1.2.1909; 8.2.1909; 28.2.1909; 3.5.1909; 4.4.1910; 2.5.1910; 10.3.1913; 19.4.1913; 8.5.1913; Halila 1960, 102–103.
- 11 Salimäki 2000, 172-175.
- 12 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 27.11.1913; 29.3.1914; 24.4.1914; 30.4.1914; 28.12.1914; 29.1.1915; 8.5.1915; 10.11.1916, SUA, SVUL, pöytäkirjat, olympialainen valmisteluvaliokunta, 18.11.1913, 24.11.1913; Rantala 2014; Salimäki 2000; Halila 1960, 107–109.

- 13 SUA, SVUL, pöytäkirjat, olympialainen valmisteluvaliokunta, 15.6.1914.
- 14 SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 7.1.1914.
- 15 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta 6.8.1915 olympialainen valmisteluvaliokunta, 4.6.1914, 20.6.1914; 2.6.1915; 6.9.1915; [?].5.1916.
- 16 Salimäki 2000, 176, 190; Halila 1960, 107–109.
- 17 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 23.10.1914, 25.2.1916; olympialainen valmisteluvaliokunta 24.8.1914; 12.1.1915; 1.2.1916; Salimäki 2000, 194.
- 18 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 28.1.1916; 25.2.1916; olympialainen valmisteluvaliokunta, 1.2.1916; 17.4.1916; 12.5.1916; 1.8.1916; 23.5.1917. Levälahdesta esim. Kulha 2005.
- 19 SUA, SVUL, pöytäkirjat, olympialainen valmisteluvaliokunta, 20.12.1914; 29.5.1915; 7.10.1916; 16.4.1917; toimitusvaliokunta, 20.10.1916.
- 20 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 13.5.1917; 6.6.1917; 23.8.1917; 11.10.1917; 17.1.1918; Salimäki 2000, 196.
- 21 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 5.6.1918; 3.9.1918, urheilujaosto, 20.8.1918; 8.11.1918; 5.12.1918; 16.4.1919; 23.8.1919; 8.9.1919; 15.10.1919; 10.9.1920.
- 22 SUA, SVUL, pöytäkirjat, olympialainen valmisteluvaliokunta, 30.10.1918, toimitusvaliokunta, 8.11.1918; 15.10.1919.
- 23 SUA, SVUL, pöytäkirjat, vuosikokous, 15.4.1922.
- 24 Salimäki 2000, 175–176.
- 25 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 5.12.1918.
- 26 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 25.9.1919; 15.10.1919; 27.11.1919; 19.4.1920; Suomen Urheilulehti 7.10.1919. Suojeluskuntajärjestöstä Vasara 1997.
- 27 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 20.10.1919; 27.10.1919; 27.11.1919, Rantala 2014, Rantala 2017; Suomen Urheilulehti 28.10.1919, "Olympialaisista, treenarista y. m.", Mr Äx.
- 28 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 10.9.1920; 30.9.1920; 13.10.1920; 28.10.1920; 6.12.1920.
- 29 Kokkonen 2015, 54–61; Vasara 1997, 420.
- 30 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallinnon syyskokous, 25.11.1923.
- 31 SUA, SVUL, tiliasiakirjat, tulo- ja menoarvio vuodelle 1926.
- 32 SUA, SVUL, pöytäkirjat, olympialaisten valmisteluvaliokunta, 4.6.1914; 23.8.1917; 10.9.1917; 5.10.1917; 11.10.1917; 5.6.1918; 8.11.1918; liittohallinnon syyskokous, 7.12.1924, liite SVUL:n urheiluopistokomitean mietintö, liittohallinnon 20-vuotisjuhlaistunto, 21.11.1926; liittohallinnon kevätkokous, 26.-27.3.1927, liittokokous, 4.6.1927; Halila 1960, 342–343.

- 33 Esim. SUA, SVUL, liittojohtokunta, 11.11.1925.
- 34 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittojohtokunta, 8.6.1928; 26.9.1928; 20.10.1928; 24.11.1928; 24.1.1929; 7.5.1930, liittojohtokunnan työvaliokunta, 1.4.1928; 4.5.1928; 14.1.1932, liittohallituksen työvaliokunta, 5.9.1933; 10.10.1934; 20.12.1934; 5.10.1937.
- 35 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittojohtokunta, 5.5.1927; 20.8.1927, liittokokous, 4.6.1927, liite 2, ”Yleistä järjestötoimintaa koskevan työn tehostamisesta.”
- 36 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallinnon syyskokous, 25.11.1928; liittojohtokunnan työvaliokunta 1.4.1928; 18.9.1928.
- 37 Halila 1960, 344. Suojeluskunnista ks. Vasara 1997.
- 38 SUA, SVUL, pöytäkirjat, piirisihteerien neuvottelupäivät, 6.-7.4.1929.
- 39 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittokokous, 4.6.1927, liite 4, ”Katsaus SVUL:n toimintaan vv. 1924–1926”.
- 40 SUA, SVUL, toimintakertomukset, 1930–1939-
- 41 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittojohtokunta, 12.11.1931, liittokokous, 5.6.1932; 21.5.1933; liittohallitus 4.11.1934; 24.1.1936; 25.5.1936, liite 8, ”SVUL:n jäsenliittojen vuoden 1937 määräraha-anomuksiin perustuvat, liittojen talousarvioihin otetut menot ryhmitettyinä ja SVUL:n liittohallituksen ehdotus”, liittohallituksen työvaliokunta, 12.10.1934.
- 42 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 4.4.1934.
- 43 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallitus, 21.5.1933, toimintakertomukset 1932–39.
- 44 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 28.1.1933; 13.3.1933; 19.4.1933; 10.10.1933.
- 45 SUA, SVUL, toimintakertomukset 1931–1939.
- 46 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 23.1.1936, liittohallitus 24.1.1936.
- 47 Day & Carpenter 2016, 190–197.
- 48 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 5.10.1937; 1.12.1937.
- 49 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 10.5.1939; 31.5.1939, liite 5, pöytäkirja SVUL:n jäsenliittojen puheenjohtajien neuvottelutilaisuudesta 23.5.1939.
- 50 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 4.2.1938; 31.3.1938; 2.6.1938.
- 51 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta 22.3.1907; 7.2.1908; 18.1.1909; 4.10.1909; 7.12.1909; 22.1.1910; 11.4.1910; 26.9.1910; 17.10.1910; 15.12.1910; 4.2.1911; 25.11.1912; 28.8.1914; Halila 1960, 103–104.
- 52 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta 15.3.1912; 10.9.1912.
- 53 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta 13.11.1911.

- 54 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta 25.10.1912; 28.8.1914.
- 55 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 23.11.1914; 18.12.1914.
- 56 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 3.12.1915; 17.5.1915; 18.2.1916; 3.4.1916; 7.4.1916; 20.4.1916; 10.11.1916; 4.4.1917; 23.5.1917.
- 57 SUA, SVUL, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 8.3.1920; 7.7.1920; 10.1.1921, syyskokous, 10.12.1922.
- 58 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallinnon kevätkokous, 30.3.1924; liittojohtokunta 18.3.1924 17.1.1925.
- 59 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittokokous, 14.6.1930, liite 2, ”Katsaus SVUL:n toimintaan vv. 1927–1929”, liittohallitus, 15.10.1924, vuosikertomukset 1924–1931.
- 60 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1924–27.
- 61 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1927–1936.
- 62 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittojohtokunta, 12.2.1929, toimintakertomukset, 1929–1935.
- 63 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittohallituksen työvaliokunta, 15.1.1934; 4.4.1934.
- 64 SUA; SVUL, pöytäkirjat, liittohallitus, 17.11.1936, liittohallituksen työvaliokunta 13.11.1936.
- 65 Rantala 2014.
- 66 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1906–1926; pöytäkirjat, liittojohtokunta, 20.7.1925; 16.9.1925.
- 67 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittokokous, 14.6.1930, liite 2, ”Katsaus SVUL:n toimintaan vv. 1927–1929”.
- 68 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1930–32.
- 69 SUA, SVUL, vuosikertomukset, 1933.
- 70 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1906–1935; Kokkonen 2015; Rantala 2016.
- 71 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1930–1939.
- 72 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittokokous, 14.12.1940.
- 73 SUA, SVUL, pöytäkirjat, liittojohtokunta, 21.11.1910.
- 74 Rantala 2014. Carl Allénin alkuperäisteos Handbok i brottning och atletik (1904), Yrjö Weilin, Helsinki.
- 75 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1919–1928, pöytäkirjat, toimitusvaliokunta, 15.10.1924; 6.11.1924, liittojohtokunta, 2.9.1926; 4.12.1924; 8.6.1928; liittojohtokunnan työvaliokunta 7.12.1928; 20.12.1928, piirisihteerien neuvottelupäivät, 6.-7.4.1929, Rantala 2014.
- 76 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1929–1931; Rantala 2014.
- 77 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1932–1935; Rantala 2014.
- 78 SUA, SVUL, vuosikertomukset 1936–1939.